

POJASTA TÄHDEKSI

NOPEASTI!

Kun tähti lähtee nousuun, se nousee nopeasti. Sami Vatanen oli toukokuussa 2010 eräs Suomen MM-joukkueen valopilkuista. Vain kolme vuotta aikaisemmin hän pelasi JYPin C-junioreissa.

Nuoren ihmisen kehityksessä kolme vuotta on pitkä aika. Nyt C-junioreissa pelaavista nuorista joku saattaa olla SM-liigapelaaja - tai Mestis-pelaaja - jo 2013, vaikka ei ehkä siltä näytä, kun katsoo heidän otteluitaan tai vielä kevyitä vartaloitaan.

Sami Vatanen teki sen. Kolme vuotta sitten Vatanen pelasi JYPin C-junioreissa. Syksyllä 2009 hän teki debyyttinsä SM-liigassa ja keväällä 2010 hän pelasi ensimmäiset aikuisten MM-kisansa.

- Koko kausi on ollut yllätys, en odottanut pääseväni pelaamaan vakituisesti SM-liigassa, Vatanen totesi viime keväänä.

Vatanen pelasi viime kaudella JYPin SM-liigajoukkueen pelaajista toiseksi eniten, kun lasketaan yhteen kokonaispeliajat runkosarjassa ja pudotuspeleissä.

- Ajattelin pelaavani muutaman matsin ja sitten meneväni takaisin A-junioreihin tai D-Teamiin Mestikseen. Sain paljon isomman roolin kuin odotinkaan.

VAUHDILLA HUIPULLE - JOSKUS

Toki Sami Vatanen on poikkeuksellinen lahjakkuus, sillä ilman pelitaitoja ei yksikään 18-vuotias nuorukainen ota (tai saa) pelipaikkaa SM-liigasta. Lahjakkuudesta ovat osoituksena NHL-varaus, nuorten maajoukkueen ottelut

ja Vatasen otteet JYPin B-junioreiden Suomen mestaruuden voittaneessa joukkueessa.

Vuonna 2005 etsin perustamalleni Hockey-lehdelle seuraavan sukupolven suomalais-tähtiä. Haastattelin NHL-scoutteja, nuorten maajoukkueiden valmentajia, ja muita asiantuntijoita. Keräsin heidän ehdotuksistaan listan, jolta 2010-luvun tähtien pitäisi löytyä. Ehdotuksia oli yhteensä reilun tusinan verran, äännet hajaantuivat hieman, mutta yksi nimi nousi esiin ylitse muiden: Tuukka Rask.

Rask oli 17-vuotias, laiha teini, kun tapasin hänet Hakametsässä haastattelua varten. Sen jälkeen hänet on varattu NHL:ään, hän on pelannut yhdet hyvät ja yhdet vähemmän hyvät nuorten MM-kisat, kaksi kautta farmissa, kunnes viime kaudella merkkautti NHL:n parhaan torjuntaprosentin. Raskin reitti NHL:n huipulle on ollut melkein päin suora kuin se voi olla. Mutta Hockeyyn listan kakkonen, Bluesin Mikko Lehtonen, ja kolmo-

nen, Jokereiden Jan-Mikael Juutilainen, ovat vielä matkallaan.

- Kun pelaaja lyö itsensä läpi, niin se tapahtuu joskus tosi nopeasti. Suurimmasta osasta esimerkiksi Hockeyyn listan pelaajista ei tule kansainvälisen tason huippuja, sen tietää jo nyt. Eli ihan helppoa ei ole asiantuntijoidenkaan ennustaa tulevaa ja vaatimustaso pelaajan osaamista kohtaan kasvaa jyrkästi mitä ylemmäksi yritetään, sanoo Jukka Holtari, JYPin pelaajakoordinaattori ja Boston Bruinsin Euroopan pääscoutti, joka toimi myös A-maajoukkueen pelaajatarkkailijana viime kaudella.

- Pitää olla lahjakas, pitää olla lajitekniset taidot - ja oppiva ja päättäväinen luonne. Kun sitten saa onnistumisia, ja sen myötä itseluottamusta, syntyy positiivinen kierre.

PIKKURUINEN MUTTA NEROKAS

Holtarille Vatanen ei tullut yllätyksenä, sillä hänen mustassa kirjassaan, tai oikeastaan

tietysti tietokoneelle tallennetuissa dokumenteissa, oli ensimmäinen Vatasta koskenut merkintä jo kesäkuulta 2006, jolloin hän näki Pohjola-leiriltä jatkaneiden 44 pelaajan kahdet harjoitukset ja keskinäisen ”sininen vs. valkoinen” -ottelun, eli vuonna 1991 syntyneiden pelaajien ensimmäisen varsinaisen maajoukkuetapahtuman Vierumäellä.

Kropaltaan ja treenitautaltaan lapsenomainen Vatanen oli tullut valituksi maajoukkue-ehdokkaiden joukkoon aivan viimeisten pelaajien joukossa tuossa 44:n pelaajan joukossa.

”Holen” raportti 13.6. 2006 Vierumäeltä: ”Pikkuruinen (= pienempi kuin pieni) rightin pakki, erinomainen peluri pelivirtauksessa. Hyvä liikkuvuus, mainio pelitilanteiden ennakointi ja maltti. Pelaa shakkia joukkuekavereillaan (= syöttää tyhjään tilaan minne haluaa pelikaverinsa luistelemaan seuraavaksi), puolustaa tiiviisti, puolusti mailatuikkauksella hyvin. SuKiKan poika (Iiro Pakarinen) vei kerran kunnolla 1-1 -tilanteessa avojoilla. Nopea päästään = nopea suunnanmuutos peli. Huikea pelirohkeus erottaa massoista, ei vain ”välttele virheitä”. Tekee oikein ”pikkujuttuja”. Korkea SM-liiga -kiinnostus, toivottavasti kasvaa kokoa noin metrin.”

- Hän ei ollut vain pieni, vaan pikkuruinen, Holtari sanoo naureskellen. Ei hänestä kukaan puhunut tulevana tähdenä seuraavaan 1-2 vuoteen.

- Joskus B-junnuissa tai maajoukkueessa

häntä saatettiin käyttää myös sentterin roolissa erän tai ottelun verran. Jälkikäteen katsottuna neljän vuoden taakse: Ensi näkemältä arvioin hänet hyväksi tulevaksi SM-liigapelaajaksi mutta tulikin enemmän.

- Ensivaikutelma pelaajan vahvuuksista pitää yhä kutinsa. Kehitysvauhti tietysti yllätti, ja uran huippupiste on jo nyt korkeammalla kuin mitä silloin näytti sillä Vatanenhan pelasi jo miesten MM-kisoja ennen 19-vuotissynttäreitään. Vaikka häntä joskus yhä viedään avojään 1-1 -tilanteissa, kokonaissaldo tekemisissä ja tekemättä jättämisissä oli jo top 4 -pakin tasoa A-maajoukkueessamme. Muutama vuosi sitten valmentajat puhuivat kehityskeskusteluissa Vatasen kanssa ”urheilijaksi tulemisen haasteesta” ja se sama haaste pätee yhä. Matka on kesken.

Vatanen siis kasvoi, ei paljon, mutta henkisesti ja pelaajana riittävästi.

- En tiedä, mitä siinä tapahtui, mutta yhtäkkiä kehitys vain lähti pystysuoraan nousuun. En tiedä miksi, mutta toivotaan, että se jatkuu, Vatanen totesi.

HYVÄ SAA PALKKANSAA

Ehkä eräs syy oli siinä, että pikkupoikana Vatanen tuli koulusta kotiin, ja meni suoraan kentälle pelaamaan loppupäiväksi. Pelin jälkeen hän tuli kotiin nukkumaan, lähti aamulla kouluun ja meni koulusta taas suoraan kentälle.

Tai siinä, että kun JYP voitti B-junioreiden

SM-kultaa, samassa joukkueessa oli kuusi, seitsemän maajoukkueleireillä ollutta pelaajaa.

- Totta kai me olimme kaikki kavereita, mutta varmasti meistä jokainen halusi myös olla joukkueen paras pelaaja. Kilpailu oli varmasti meille hyväksi, Vatanen sanoo.

Viime elokuussa Holtari näki Vatasen alle 20-vuotiaiden maajoukkue-turnauksessa Puchovissa, Slovakiassa.

”Turnauksen paras pelaaja. Loisti ylivoimalla, hyvä syöttöpeliiä, ei ainoastaan mahdu pelaamaan liigassa, vaan on jo selvä voimavara. Putsaa alueen alivoimalla, laukaus hirveä pommi, liikkuu erinomaisesti. Näkee kentän, erinomainen maltti ja rohkeus kiekolla. Hyvärytminen valelaukaus-veto -kombinaatio siniviivalla... Teki maaleja ja ampui pari kertaa tolpan yläosaan. Tshekit yrittivät kovistella, mutta ei tuntunut haittaavaan, meni ensimmäisenä puolustusalueen nurkkiin. Jommasta kummasta tulee vuoden tulokas, Vatasesta tai Mikael Granlundista”, kertoo Holtarin musta kirja.

Taitoa oli, asennettakin oli. Mutta Vatasen kohtalo oli silti enemmän Risto Dufvan käsissä kuin hänen omissaan. Dufvan piti uskaltaa ottaa hänet joukkueeseen, ja osata peluuttaa oikein.

Holtari kertoo todenneensa, että jos joku nikottelee nuoren pojan nostamisesta liigajoukkueeseen, Dufva voisi laittaa hänelle selkään ”McVadane” ja sanoa, että tämän AHL:stä hankitun offensiivipakin palkka oli vain 100 000 euroa, ja kaikki onnittelisivat hyvästä hankinnasta.

Osittain kyse on myös siitä, että pelaaja on oikeassa paikassa oikeaan aikaan. Jossakin joukkueessa nuoren puolustajan on helpompi ottaa pelipaikka kuin nuoren ja taitavan hyökkääjän. Vaikka puolustajien paikkoja onkin vain kuusi, hyökkääjillekään ei monen valmentajan suosimasta roolituksesta johtuen ole 12 paikkaa.

- Hyvissä seuroissa tehdään myös viisaita päätöksiä. Dufva teki maineteon peluuttamalla Vatasta kuuden pakin joukossa, ja erityisesti Kalle Koskisen kanssa. Koskinen oli Vataselle tärkeä mentori hänen ensimmäisellä kaudellaan, sanoo Holtari.

Joskus valmentajakin tarvitsee rohkaisua tehdä rohkeita päätöksiä. Ja Vatasen kohdalla valmentajat ovat uskaltaneet tehdä niitä. Hänet valittiin alaikäisenä Kazaniin alle 18-vuotiaiden MM-kisoihin, hänet nostettiin JYPin liigajoukkueeseen ja lopulta Jukka Ja-

”Luonteen osuus on arvioinneissani kasvanut vuosien mittaan. Ennen se oli neljäsosa, nyt puolet koko arvion painotuksista.”

- Pelaajakoordinaattori Jukka Holtari

lonen uskalsi valita hänet jopa MM-kisoihin. Vuoden 2010 pudotuspelien maratonmatsissa Kärppiä vastaan, JYPin valmennus peluutti Vatasta jälle 38 peliminuutin ja 19 laukauksen verran.

VASTOINKÄYMISET KASVATTAVAT

Raskista Holtarilla oli Vatasta enemmänkin muistiinpanoja, sillä vuodesta 2003 lähtien niitä oli yli 80 ottelusta. Vuonna 2005 hän oli alle 20-vuotiaiden maajoukkueen apuvalmentaja, ja näki Raskin läheltä.

– Molarit ovat arvaamaton heimo. Tuukka oli lahjakas teknisiltä valmiuksiltaan, ja erittäin kova kilpailija, oikeastaan tietyllä tavalla yksilöurheilija, Holtari muistelee.

Vuoden 2005 kisat menivät Raskilta odotettua heikommin Grand Forksissa USA:ssa, mutta vuonna 2006 vastaavassa turnauksessa Vancouverissa, Rask pelasi ottelun, jota Holtari kutsuu ”suomalaisen kiekkohistorian mahtavimpien molarisuoritusten joukkoon kuuluvaksi”. Rask torjui 53 ruotsalaislaukausta ja piti nollan.

– Hänen uransa on ollut nousujohteinen ja ensimmäisen kerran negatiivista palautetta ja vastamäkeä tuli kun hän oli Boston Bruinsin farmijoukkueessa Providencessa. Tuukkaa patisteltiin harjoittelemaan kovemmin, eikä vain odottelemaan nostoa ylös, ja Boston pitikin hänet kaksi täyttä kautta farmissa. Myöhemmin tarinat Tuukan motivaatiosta ja kunnianhimosta paranivat.

– NHL:n yhteydessä puhutaan paljon rahasta, mutta onneksi sielläkin pelaaminen ratkaisee. Bruins antoi Tim Thomasin pelata, vaikka Manny Fernandez oli selkeä palkkaykkönen. Ja sitten Bruins peluutti Tuukka Raskia, vaikka Thomas oli selkeä palkkaykkönen. Koska Rask pelasi paremmin. Ne ovat palkkakaton aikaan hatunnoston arvoisia suorituksia.

– Jos pelaaja nousee huipulle hyvin nuorena, se kannustanee häntä hyvään harjoitteluun. Kaikille tulee kuitenkin joskus vastoinkäymisiä, vammoja tai kolhuja ja taidot käsitellä vastoinkäymisiä tulee testattua, toteaa Holtari.

– Silloin testataan tunteiden ja ajatusten hallinta. Pelaaja saattaa helposti miettiä olevansa uhri, jonka pitäisi ”oikeasti” jo pelata isommissa ympyröissä.

Juuri siinä tilanteessa ihmelaisten kantti punnitaan. Holtari jakaa hyvän pelaajan ominaisuudet lajitaitoihin ja luonteeseen. Jos piirakan - tai pizzan, kuten Holtari sitä

”Pitää olla lahjakas, pitää olla lajitekniset taidot - ja oppiva ja päättäväinen luonne”

– Pelaajakoordinaattori Jukka Holtari

kutsuu - jakaa eri ominaisuuksille, nykyisin luonteen ominaisuudet vievät siitä puolet ja lajitekniset taidot kuten luistelu, pelikäsitys, kiekolliset taidot vievät toisen puolen.

– Myös Vatasella on vielä paljon opittavaa vaikkapa Petteri Nummelinin, Ville Peltosen tai Olli Jokisen kaltaisilta hepuista jotka voivat kertoa, miten urheilija kovalla työllä pysyy siellä huipulla kun on sinne poikkeuksellisella lahjakkuudellaan ”puolivahingossa” kerran lipsahtanut. Jokainen pitkäaikainen tähtipelaajamme on omat huippu-urheilijan tapansa löytänyt, joku aiemmin, joku myöhemmin, Holtari toteaa.

– Luonteen osuus on arvioinneissani kasvanut vuosien mittaan. Ennen se oli neljäsosa, nyt puolet koko arvion painotuksista, hän sanoo.

OLLAAN IHMISIKSI

Perinteisen kylmäpäisyyden lisäksi huippupelaajia yhdistävät yleinen elämässä yrittäminen, positiivisuus, joukkueorientoituminen, hyvä ahdistuksen hallinta, tunteiden ja ajatusten hallinta, terve itsetunto ja myönteinen minäkuva, kyky itsearviointiin, itsenäisyys ja omatoimisuus.

Mutta koska elämä on elämää, tuurillakin on sijansa. Esimerkiksi Vatanen on pysynyt terveenä, ja välttynyt loukkaantumisilta, toisin kuin monet muut ikätoverinsa.

Menestyvillä ihmisillä on usein osaavat

juttukaverit, toteaa Holtari. Vatasella oli tukenaan Kalle Koskinen ja Raskilla oma tukijärjestelmänsä, esimerkiksi agenttinsa, jotka osasivat tärkeillä hetkillä ohjata pelaajien ajattelua ja toimintaa rakentavasti eteenpäin.

Jälkeenpäin on helppo nähdä tarinan kaari, ja sankarin tie kohti mainetekoja, mutta koskaan emme saa tietää, miten olisi käynyt, jos vaikkapa huippulupaava X olisikin mennyt Joukkueen A sijasta Joukkueeseen B.

– Se toinen videonauha ei rullaa, sitä ei ole olemassakaan. Kuten Urho Kekkonen sanoi, ”niin on jos siltä näyttää”. Ja usein asiat pannaan jälkikäteen näyttämään siltä.

Miten Jukka Holtari tekisi nyt C-junnuissa pelaavasta nuoresta huippupelaajan?

– En ainakaan ylyrittäisi. En ylitekisi enkä ylivalmentaisi. Tarjoaisin hyvän lajitekniikan pohjat, ja opittelisin itse valmentajana koko ajan lisää. Olisi hienoa, jos toiminnassa pysyisi ”jekku mukana”. Kyse on kuitenkin pelistä ja leikistä jota tässä tohotetaan sydämen pohjasta asti.

– Ja pitäisin esillä ihmisenä olemisen taitoja, joita runoilija Tommy Tabermann ehdotti eduskunnassa jopa pakolliseksi kouluaineeksi maassamme. Hän oli varmaankin vain puoliksi tosissaan, mutta ainakin eduskunta keskusteli asiasta kaksi tuntia. Se oli hyvä heitto. 🍷